Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság

ADAPTÁLT KÖRNYEZET KIALAKÍTÁSA, IT KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE ÉS ESZKÖZÖK HASZNÁLATA

EFOP-3.8.2-16-2016-00001 ÉS A VEKOP-7.5.1-16-2016-00001 AZONOSÍTÓSZÁMÚ, SZOCIÁLIS HUMÁN ERŐFORRÁS FEJLESZTÉSE CÍMŰ KIEMELT PROJEKT

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Jó gyakorlatok a gyógypedagógiai fejlesztésben

ADAPTÁLT KÖRNYEZET KIALAKÍTÁSA, IT KOMPETENCIÁK FEJLESZTÉSE ÉS ESZKÖZÖK HASZNÁLATA

-szakmai műhely-

© Can Stock Photo

Készítette: Sándor Ildikó Erzsébet

Kaposvár, 2020 november

MOTTÓ:

„Óriásira nőtt az információs óceán, és meg kell tanulni ezen navigálni."

(Vámos Tibor akadémikus)

INFORMÁCIÓS ÓCEÁN

- Világunk a XXI. sz. elejére hihetetlen mértékű társadalmi és technikai változások színtere lett-új ismeretek, kompetenciák
- A technika fejlődése (főként az információs technológiák terén) számtalan olyan lehetőséget is kínál, amely mindannyiunk életét megkönnyíti.

© Can Stock Photo

ADAPTÁCIÓ – MEGVÁLTOZTATÁS, MÓDOSÍTÁS

- A fogyatékos emberek önállóságának és társadalmi részvételének azonban továbbra is számtalan fizikai és szociális akadály állhat útjába.

  Ezért a úgy kell megváltoztatnunk, adaptálnunk a környezetet, hogy segítse leküzdeni

  - **a fizikai,**
  - **az infokommunikációs és**
  - **morális nehézségeket egyaránt.**

AZ ADAPTÁCIÓ CÉLJA

- **Cél:** a fogyatékkal élő embertársaink számára egy **érthető, strukturált, fizikailag és érzelmileg is biztonságos,** valamint **az önállóságot leginkább támogató közeg** elérése, ahol **a társadalmi részvét természetes módon, és teljes körűen megvalósul**.
- **Az önállóság: az adott közösség tagjaként, ugyanazzal a választási lehetőséggel, ellenőrzéssel és szabadsággal rendelkezzen, mint a társadalom többségi tagjai, és mindehhez megfelelő támogatást is kapjon a társadalomtól.**

AZ EGYENLŐ ESÉLYŰ HOZZÁFÉRÉS

- **ENSZ-Egyezmény**: megfogalmazta az egyenlő esélyű hozzáférés biztosításának követelményét,
- továbbá elismeri, hogy a fogyatékosság egy változó fogalom,
- a fogyatékosság, a fogyatékossággal élő személyek és az **attitűdbeli,** illetve a **környezeti akadályok kölcsönhatásának következménye**, amely **gátolja őket a társadalomban való teljes és hatékony, másokkal azonos alapon történő részvételben.**
- **Biztosítani kell, hogy a fogyatékos emberek a társadalom egyenlő méltóságú, egyenrangú tagjai lehessenek.**
-

AZ ÖNRENDELKEZÉS

- **Az önrendelkezés,** önrendelkezésen alapuló életvitel azt jelenti, hogy **a fogyatékos személy a társadalmi részvételre, valamint az aktív, állampolgári szerep betöltésére lehetőséget kap**, politikai, gazdasági, szociális, kulturális, civil élet, vagy bármely egyéb területen, **megkülönböztetés, vagy korlátozás nélkül.**

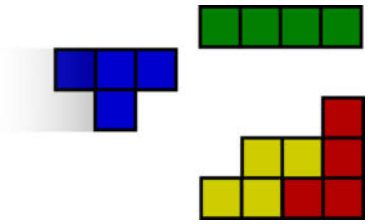

A KULCS A TELJES KÖRŰ AKADÁLYMENTESÍTÉS

Akadálymentes hozzáférhetőség megteremtése:, másokkal azonos alapon lehetővé teszik a fogyatékossággal élő személyek számára

- **a fizikai környezethez,**
- **a közlekedéshez,**
- **az információhoz és kommunikációhoz**, beleértve az információs és kommunikációs technológiákat és rendszereket,
- valamint más, **nyilvánosan hozzáférhető vagy rendelkezésre álló lehetőségekhez és szolgáltatásokhoz** való hozzáférést, mind városi, mind vidéki területeken.

AZ AKADÁLYMENTESÍTÉS TÍPUSAI

- **Fizikai akadálymentesítés:** pl. rámpa, lift, széles folyosó, elérhető kapcsolók, kilincsek, akadálymentes mosdók, lépcsőn járók, ergonómiai bútorok, speciális mindennapos használati eszközök stb.
- **Infokommunikációs akadálymentesítés:** mindaz, ami az emberek akadálymentes információhoz jutását segíti elő, - az írott, a beszélt, a rajzolt, és a számítógépen megjelenő kommunikáció egyaránt pl. képek, táblák, felolvasó szoftverek, akadálymentes web, fényjelzések, hangjelzések, kommunikátorok, jelnyelv, Braille-írás, tapintható feliratok, TV teletext felirat, stb.

AKADÁLYMENTESÍTÉS TÍPUSAI

- **Morális akadálymentesítés**: A hamis és káros mítoszok, eltűnése, felszámolása a közgondolkodásból! „**Ne a másságra figyelj, hanem a Másikra”!** Elfogadás, befogadás!

AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM JELLEMZŐJE

- Az információhoz való hozzáférést, az információ feldolgozását, valamint az információk saját céljainkra való felhasználását helyezik középpontba, s a tudást is, mint információt értelmezik. (Lénárd, 2015)
- „Az informatika rohamos fejlődése az egész társadalmat gyökeresen átalakítja, s ebben az állandóan változó világban csak az érezheti otthon magát, aki érti a változásokat, s azok mozgatóit. A siker záloga: a digitális írástudás és az infokommunikációs technikák tudatos használata.”

A DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS FOGALMA

- „..a digitális (számítógépes) írástudás tartalmazza azokat **a készséggé fejlesztett ismereteket**, amik **lehetővé teszik a felhasználó számára a számítógép által nyújtott lehetőségek kihasználását,** pl. szövegszerkesztő, táblázatkezelő és egyéb alkalmazói szoftverek ismeretét, alkalmazását. Ehhez szorosan hozzátartozik még **az internet és általában a hálózatok ismerete, és egyre inkább nő a multimédiás alkalmazások jelentősége is.**

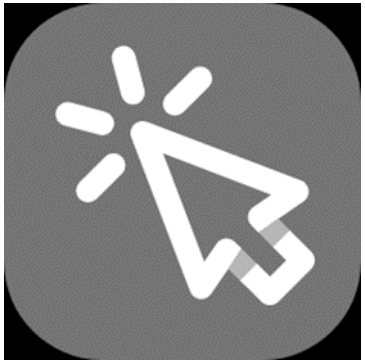

A DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS

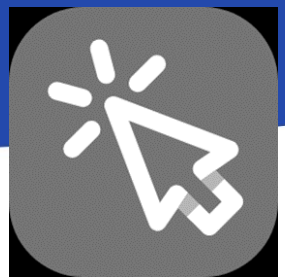

Digitális írástudás tehát:

- az információ szerepének, hatásának felismerése a döntéshozatalban - információs műveltség
- az információ előállításának és az IKT alkalmazásának a készsége

Összetevői:

- Irodalmi írástudás pl. szövegolvasás
- Dokumentáció írástudás pl. űrlapok használata
- Numerikus írástudás pl. táblázatok készítése
- Nyelvi írástudás pl. idegen-nyelv használata
- Számítógépes és Internetes írástudás: hogyan alkalmazzuk az IKT-t

A DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS KÉSZSÉGEI

- **Hiány felismerése**: hogy miért hiányzik, miért fontos az információ
- **Az elérhetőség megértése**: hol találjuk az információkat
- **Információ megszerzése** : információ keresés folyamata
- **Megszerzett információ értékének felismerése**: meg kell akadályozni, hogy a keresés tévútra vezessen
- **Munka a megszerzett információval**
- **Felelősség az információért**
- **Közzététel**
- **Az eredmény kezelése**

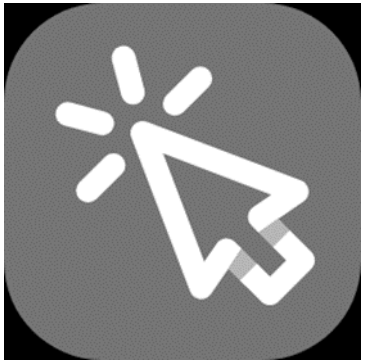

A DIGITÁLIS ÍRÁSTUDÁS FEJLESZTÉSE

- IKT használata
- Kritikai gondolkodás : a fejekben lezajló tudatos, érdekérvényesítő gondolkodásforma
- A megbízható források keresése és megtalálása
- A tények és a vélemények közti különbségtétel
- A manipulatív érvelés felismerése
- A felhasználót (tapasztalati úton) a kritikai gondolkodás alkalmazására kell megtanítani!”

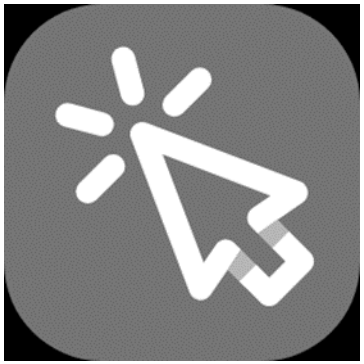

AZ INFORMÁCIÓ KEZELÉSÉNEK 6 LÉPÉSE

AZ IKT MŰVELTSÉG

- **„Az IKT műveltség** az egyénnek az a képessége, érdeklődése és hozzáállása, amely **lehetővé teszi** számára, **hogy a digitális technológiát, a kommunikációs eszközöket megfelelően használja annak érdekében, hogy hozzáférjen az információhoz, rendszerezze, integrálja, értékelje azt, valamint új tudást hozzon létre és azt másokkal kommunikáció útján megossza, hogy hatékonyan tudjon részt venni a társadalomban.”**

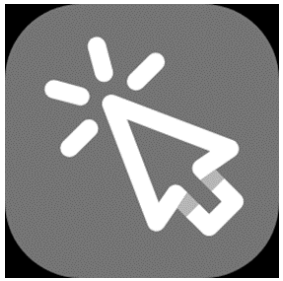

MIÉRT VAN SZÜKSÉG INFORMÁCIÓS ÍRÁSTUDÁSRA?

- **Szinte minden szakma IKT műveltséget igényel**
- **Tanulás**, az ismeretek egyre nagyobb része digitalizálva érhető el)
- **Információ szerzés**
- Egyes **szolgáltatók elérése**, - kapcsolattarás
- **Pénzügyek intézése** – netbankok, bankkártya
- **Álláslehetőségek** jelentős része digitalizálva jelenik meg az erre szakosodott portálokon
- **Kapcsolati háló** bővülése közösségi oldalak (pl. facebook, iwiw) - előnyei mellett veszélyeket is rejt, Tájékozódás – szabadidő; széles tárházát biztosít különféle területeken: (különféle művészetek, kreatív tevékenységek, sport, túrázás, gasztronómia, multimédiás lehetőségek, stb.)
- **Vásárlás** - web áruházak kínálatai.

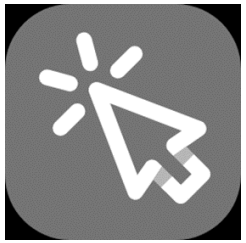

AZ INFORMÁCIÓS TECHNOLÓGIA „IT”

- „**Az információs technológia** olyan **gyűjtőfogalom**, amely magába foglalja mindazokat az elektronikus berendezéseket és szolgáltatásokat, amelyek az adatok tárolására és továbbítására szolgálnak, mint például a számítógépek, számítógépes hálózatok, internet, , chat, adatbázisok, mobilhálózatok és telefonok, elektronikus ügyintézés, bankkártyák, digitális pénz, bankszámlák, stb.

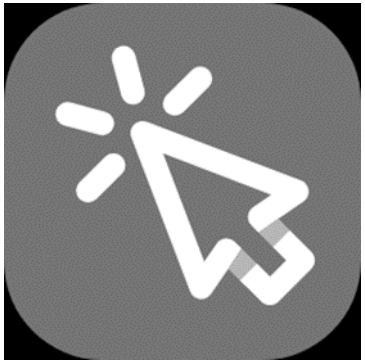

A TÁMOGATÓ TECHNOLÓGIA

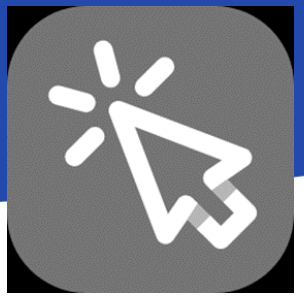

- **A támogató technológia** elnevezés egy gyűjtőfogalom, amely magában foglalja technológiák, berendezések, eszközök, összetett technikai berendezések, szolgáltatások, rendszerek, folyamatok és környezet átalakításának módszereit, technológiáit a fogyatékossággal élő és/vagy idős emberek számára, hogy **felszámolja a társadalmi, az infrastrukturális és az egyéb akadályokat a függetlenség, a teljes társadalmi részvétel, az egyes tevékenységek biztonságos és könnyű elvégzése érdekében**.

A DIGITÁLIS KOMPETENCIA

- **A digitális kompetencia:** az információs társadalmi technológiák alkalmazásának képessége a munka, a szabadidő és a kommunikáció területén.

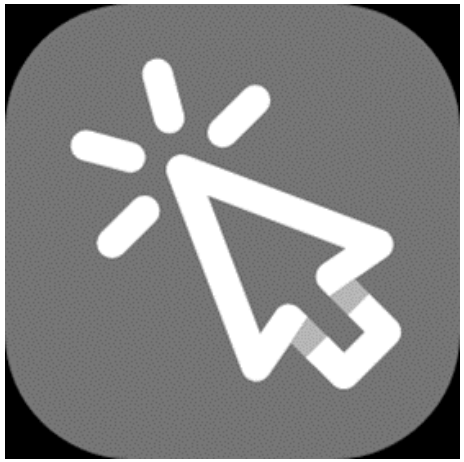

MIKÉNT ALAKÍTHATJUK ÉS FEJLESZTHETJÜK A DIGITÁLIS KOMPETENCIÁT?

- **Alapvető feltétel:** a megfelelő digitális eszközök és az internet elérhetőségének biztosítása.
- **Ezek lehetnek:** asztali számítógépek, Laptopok Projektor, Tabletek Okos telefonok Interaktív tábla az egyes fogyatékossági típusoknak megfelelő speciális digitális eszközök.

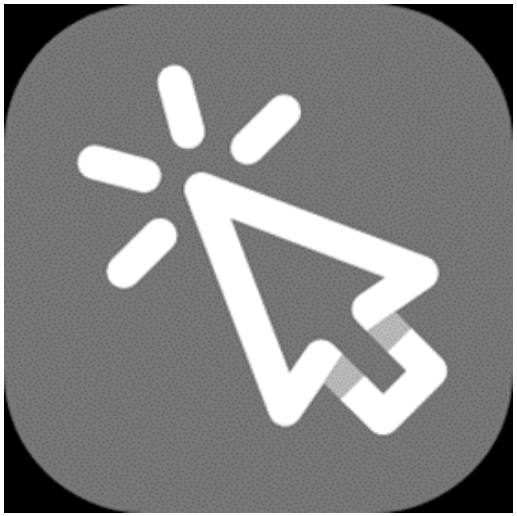

MIKÉNT ALAKÍTHATJUK ÉS FEJLESZTHETJÜK A DIGITÁLIS KOMPETENCIÁT?

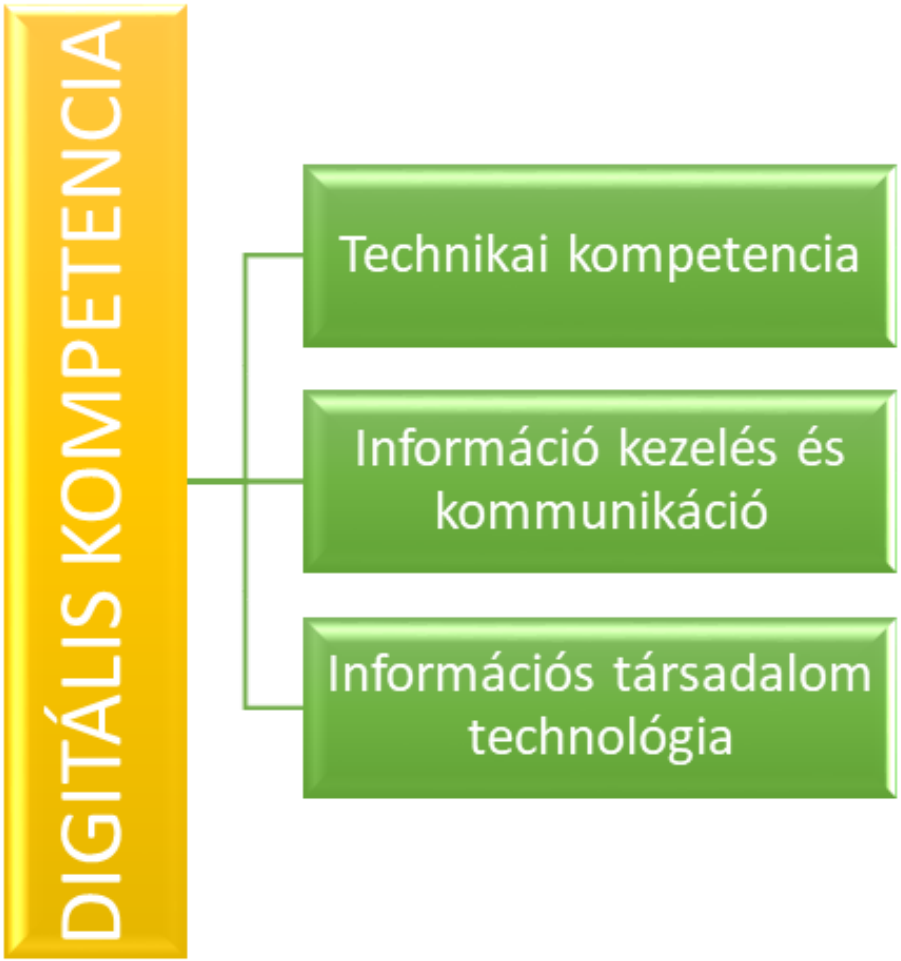

A TECNIKAI KOMPETENCIA FEJLESZTÉSE

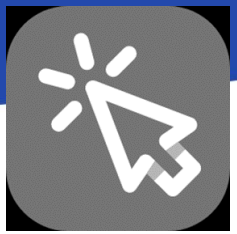

- A technikai eszközök megismerése, a technikai kompetencia elérése elsősorban a szándékon, a tényleges gyakorláson, megtapasztaláson alapszik
- hatékonyabb lehet, ha ezeket az ismereteket egy olyan személy is segíti, aki ezekben már jártas – **a hardwer ismerete.**
- **Az egyes szoftverek**, az eszközökre telepített, vagy telepíthető programok, alkalmazások, melyek megismerése is csak cselekvés útján, a rendelkezésre álló funkciók kipróbálásával, tapasztalatok szerzésével, azok rendszeres használatával gyakorlással sajátíthatók el, de találhatók már különféle oktató videok is.

INFORMÁCIÓKEZELÉS ÉS KOMMUNIKÁCIÓ FEJLESZTÉSE

- A fogalom lényege, hogy az eszközök felhasználói **képesek hozzáférni, tárolni, továbbítani, valamint kezelni az információkat.**

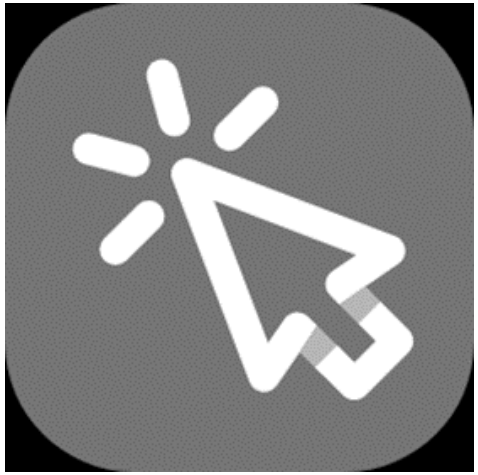

AZ INFORMÁCIÓS TÁRSADALOM TECHNOLÓGIA

- Az információs társadalom technológia pedig az interneten (online) elérhető böngészők, keresők weblapok, portálok, levelező rendszerek, közösségi oldalak, videocsatornák, fórumok, stb. tudatos elérése, és azok használata egy kívánt cél elérése érdekében.

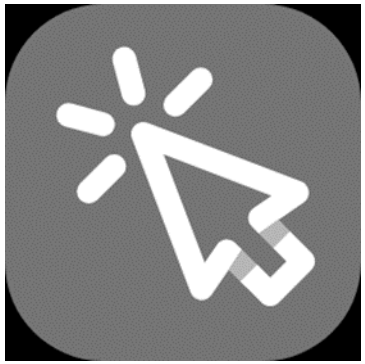

AZ „ÉSSZERŰ ALKALMAZKODÁS”

- **Az „ésszerű alkalmazkodás** az elengedhetetlen és *megfelelő módosításokat és változtatásokat* jelenti, és adott esetben szükségesek, hogy biztosítsák a fogyatékossággal élő személy alapvető emberi jogainak és szabadságainak a mindenkit megillető, egyenlő mértékű élvezetét és gyakorlását.

Az alábbi fogyatékossági csoportokat különböztetünk meg:

- Értelmi fogyatékos személyek
- Mozgáskorlátozott személyek
- Látássérült személyek
- Hallássérült személyek
- Beszédfogyatékossággal élő személyek
- Autizmus spektrumzavarral élő személyek
- Pszichoszociális fogyatékossággal élő személyek
- Halmozott fogyatékossággal élő személyek

AZ ÉRTELMI FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK SZÁMÁRA LEHETSÉGES/SZÜKSÉGES ADAPTÁCIÓK

- Az írott tájékoztatás könnyen érthető formában való elkészítése
- a tájékozódást segítő különféle megfelelő formátumban kihelyezett feliratok, ábrák, piktogramok, de bonyolultabb elrendezésű épületeken belül a padozatba helyezett vezetősávok is.
- személyi segítő jelenlétére is, (vagy olyan képviselőre, aki a támogatott döntéshozatal, vagy a gondnokság feladatait ellátja), aki egyrészt támogatást nyújt az információk megértésében, másrészt az esetleges választási, döntési helyzetekben.
- A támogatott döntéshozatal

AZ ÉRTELMI FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK SZÁMÁRA LEHETSÉGES/SZÜKSÉGES ADAPTÁCIÓK

- Az egyes közszolgáltatásoknál, pl. hivatalok, pénzintézetek, könyvtárak egyre gyakrabban találunk példát arra, hogy **felkészítik dolgozóikat a különféle speciális szükségleteket igénylő személyek fogadására, a velük való együttműködés megvalósulására**
- Infokommunikációs eszközök lényege, a rövid, tömör, egyszerű szavakkal megfogalmazott szövegek, a tevékenységet segítő rajzok, szövegek és piktogramok. **Az AAK eszközök bármelyike alkalmazható, amely az egyén számára a legmegfelelőbb.**

AZ ÉRTELMI FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK SZÁMÁRA LEHETSÉGES/SZÜKSÉGES ADAPTÁCIÓK

- Szkenner
- JAWS Magyar nyelvű képernyőolvasó program,
- Képességfejlesztő szoftverek
- **Számítógépes játékok,** melyek segítik a vizuális percepció illetve a beszéd fejlődését, valamint az egérhasználat elsajátítását. kommunikátorok
- Ma már sokan használják az ÉFOÉSZ **Önálló életvitelt segítő alkalmazását,** amely a Play Áruházból letölthető - okos telefonra, tabletre - és természetesen ingyenes. Ez egy olyan applikáció, amely akár helyettesítheti a személyi segítőt a hétköznapokban, és amely a könnyen érthető kommunikáció eszközeivel készült.

MOZGÁSKORLÁTOZOTT SZEMÉLYEK SZÁMÁRA LEHETSÉGES/SZÜKSÉGES ADAPTÁCIÓK

- **A fizikai akadálymentesítés bármely formája:** közterületen: pl. parkolók, akadálymentes járművek stb
- Épületekbe való bejutás, és az épületen belüli mozgás lehetősége: rámpa, lift, ajtók, mosdók, kapcsolók magassága stb.
- **Infokommunikációs akadálymentesítés**: bármely szükséges, az egyén számára leginkább megfelelő forma: infokommunikációs technikai eszközök, , alacsony és magas technológiai igényű AAK formái,
- Egyéb segédeszközök

LÁTÁSSÉRÜLT SZEMÉLYEK SZÁMÁRA LEHETSÉGES/SZÜKSÉGES ADAPTÁCIÓK

- **Fizikai akadálymentesítés:.** Lépcső Küszöb Lift: liftajtó kontrasztos festésű a kezelő gombok tapintható jelzéssel a szinteket hangbemondással jelezze.
- Az ajtókeretek kontrasztos kialakítása szükséges (pl. sárga, fekete átlós csikózású).
- Az ajtófeliratok (pl. műhely, iroda-megfelelő betűméret-) mindig az ajtónyitással azonos oldalon 70-95 cm magasságban legyenek, és tapintható kiírással is készüljenek.
- Fontos, hogy az egyenletes haladást ne akadályozzák belógó, vagy lelógó akadályok; Burkolatok, Vezetősáv, Világítás

LÁTÁSSÉRÜLT SZEMÉLYEK SZÁMÁRA LEHETSÉGES/SZÜKSÉGES ADAPTÁCIÓK

- **Infokommunikációs akadálymentesítés:** a tapintható jelzések, szövegek, térképek, eszközök stb.
- A hangos/hangzó információ, a beszélő eszközök, a hangos-könyvek, a közlekedést segítő szerkezetek, (hangos közlekedési lámpa),
- a Braille-eszközök, az akadálymentesített számítógépes használata (pl. nagyítható betűk gyengén látóknak), a különböző nagyító eszközök, a különböző kiegészítő eszközök (pl. színfelismerő).
- Megfelelő betűméretű, szövegezésű és színezésű feliratok, káprázatmentes elhelyezése, a kontrasztos bútorok, ajtók, és a vezetősávok szintén a biztonságos tájékozódást segítik elő.
- a látássérültek számára akadálymentesített honlapok is.
- Segédeszközök

HALLÁSSÉRÜLT SZEMÉLYEK SZÁMÁRA LEHETSÉGES/SZÜKSÉGES ADAPTÁCIÓK

- A fizikai környezet adaptálása számukra csak szűk körben terjed ki, pl. lift:. a veszélyhelyzetek jelzésére fényjelzés beszerelése szükséges;

Infokommunikációs akadálymentesítés:

- Az indukciós hurok segítségével a hallókészüléket viselő személy a hangforrásból érkező hangot a környezet zajainak kizárásával tisztán juttatja el saját hallókészülékébe.

Jelnyelv-jeltolmács; AAK eszközök

Tv műsorok feliratozása-teletext

BESZÉDFOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ SZEMÉLYEK SZÁMÁRA LEHETSÉGES/SZÜKSÉGES ADAPTÁCIÓK

- Számukra a fizikai akadályok nem jelentenek problémát
- Infokommunikációs akadálymentestés –AAK bármely formája szükséglet szerint

AUTIZMUS SPEKTRUMZAVARRAL ÉLŐ SZEMÉLYEK SZÁMÁRA LEHETSÉGES/SZÜKSÉGES ADAPTÁCIÓK

- A környezeti adaptációt számukra **elsősorban a kommunikáció és a megértés akadályozottságának leküzdésében kell segítenünk.** AAK –alternatív kommunikációs eszközök számos fajtája lehetővé teszi az egyén számára leghatékonyabb eszköz alkalmazását.

Ezek lehetnek:

- egyszerű, nem technikai eszközök (megoldások): rajzolt ábrák, képek, jelek, folyamatot, napirendet bemutató képsorok, táblák, kézjelek stb.
- alacsonyabb minőségű technikai eszközök: különféle kapcsolók, vagy csak alacsonyabb képi szókészlettel, jelrendszerrel rendelkező, de a beszélő funkciót még nélkülöző eszközök

A PSZICHOSZOCIÁLIS FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ SZEMÉLYEK SZÁMÁRA LEHETSÉGES/SZÜKSÉGES ADAPTÁCIÓ

- a kommunikáció, az együttműködés kialakítása nehezített
- közvetlen módon rendelhető segédeszközt nehéz megnevezni, hiszen a sérülés jellemzően intellektuális képesség zavar
- **IT technológiák - ELEKTRONIKUS, DIGITÁLIS ESZKÖZÖK: akár** lehet egy telefonra letölthető alkalmazás, amely figyelmeztet pl. az adott gyógyszer bevételére, vagy GPS alkalmazás a tájékozódásban, számítógépes játékok, oktatóprogramok, vagy kommunikációs nehézség fennállása esetén bármely /szükség szerint már beszélő/ AAK eszköz is.

HALMOZOTT FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ SZEMÉLYEK LEHETSÉGES/SZÜKSÉGES ADAPTÁCIÓK

- A halmozottan fogyatékos személyek között, egy speciális típust képviselnek a súlyosan halmozottan fogyatékos személyek.
- **Esetükben a fennálló fogyatékosság kettő vagy több területen is súlyos fokban érintett, tehát mind a fizikai és maid az infokommunikációs akadálymentesítés teljes köre szükséges lehet**.

AKADÁLYMENTESÍTÉS ÉS IT ESZKÖZÖK
-VIDEO SZEMLÉLTETÉS-

- Hallássérültek számára
- Mozgássérültek számára
- AAK a mindennapokban

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020
MAGYARORSZÁG KORMÁNYA
Európai Unió
Európai Szociális Alap
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE